

4

Къамавгъа алынган Сектор Газа

5

Бусурманланы арасында питне неден бола?

7

Къайнана – гелин – къайнана...

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ - ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

Аявлу дин къардашларым ва къызардашларым, Дагъыстан ругъанилени ва оъзюмню атымдан, Ислам диндеги сыйлы айланы бириси – Раби-уль-аввал айны геливию булан сизин гъакъ юрекден къутлайман!

Гертиден де, бизин гъашыгъыбыз Мугъаммат Пайхаммарны бизде гъажатлы ери ёкъ буса да, биз онда бек гъажатлыбыз. Ол бизин учун бу дюньяда да ёл гёрсетген, ахыратда да шапаат этерге умут этебиз. Бизге парахатлыкъ ва рагъмулукъ, насип ва савлукъ, устьюнлюк ва берекет берсин деп Яратгъаныбызгъа дуа этемен, тилеймен!

Дагъыстанны муфтиси
Агъмат гъажи АБДУЛАЕВ.

Агамланы лап яхшысы – Мугъаммат Пайхаммар

Ругъ осал буса, пайда ёкъ

Тарихни барышын не зат белгилей? Оьрге гётериливню, тёбен тюшовню, устьюнлюкню ва утдурувню себеи недир? Халкъны, миллетни ругъу, ону гюцю, къуваты, сыйлылыгы ва алгъа барыву тюгюлмю дагъы?!

Заман нечик тез гетегенини гъакъында даим ойлаша болабыз. Бир затгъа да къарамайлы, о даим алгъа барывну ёлунда ва ону биз гери къайтармагъа бажармайбыз. Муна бирдагъы йыл гетди. Аллагъу тааланы ажайып аламатын – заманны – адамлар оьлчейген кюйню тапса да, о сезилмей, ону токътагып да, оьзге таъсир этигде бажарылмас.

Заман гетип гючлю-гючлю цивилизациялар да, пачалыкълар да, айры халкълар да ёкъ болажакъ, оланы гъакъында янгыз эсделиклер къалажакъ. Амма тарихни барышыны белгилейген агъвалат да бар. Бугюн шо не агъвалат деп ойлашып бирче къарайыкълар.

Инсан цивилизацияны оьмюр сурегенини маънасы – ругъну оьсювюнде, чыныгъывунда десек, нечик гёрерсиз? Яшав – къаркъара тюгюл, къаркъараны ичиндеги ругъ. Экономика, техника, машинлер, оьзге алатлар – ругъну даражасын белгилейген оьлчевлер. Ругъ ва ругъну гюцю алгъа барывну, оьсювню аламаты.

Биз барыбыз да – токъташдырылган законлагъа гёре (биз шогъар инанабыз) юрюйген тарих агъымны бюртюгюбюз. Амма кёп асрулу тарих гёрсетегени йимик, ругъну гюцю шо агъымны барышын да алышдырмагъа бола. Шону исбатлайган кёп далилдер де бар, оланы арасында Мугъаммат Пайхаммарны ва ону асгъабаларыны яшаву да.

Аллагъны Элчисини ругъу шонча да гючлю болган, пайхаммарлыкъ тапшурувну ол шонча да камил кюйде болдургъан, шонча да къатты ва ялсыз чалышывну гёрсетген, гъатта нечесе миллион адамгъа нечесе юз йылланы боюнда шо ажайып таъсирли уьлгю болган ва гъали де дюр. Шо уьлгюден биринчилей ону асгъабалары пайда гёрген. Пайхаммар гъарибизге бакъгъан Аллагъны бу тапшурувун бек яхшы англай болгъан (маънасы): «Оъзюнге тапшурулгъанны бил ва, бир затгъа да, биревге де къарамайлы, тапшурувланы етишдир. Аллагъдан къайры башгъагъа къуллукъ этегенлени мысгъылларыдан Биз сени сакълап боларбыз. Олар сонг оьзлени пашман ахырын билирлер» (15-нчи сура, 94-96-нчы аятлар).

Гъалиги бусурманлагъа Ер юзюндеги ерин билив, алдындагы оьр мурагланы англав ва шолагъа етишмек учун бел бюгюп чалышыв етишмей.

Пайхаммарны ва ону асгъабаларыны яшавунда болган ишлер, уьлгюлер бизин ругъубузну чыныкдырмагъа герек. Ислам динни бай тарихин билмек – оьзюнг етишип болар устьюнлюклени билмек, къул гъалындан къутулмакъ бола. Къысматын алдатмассан. Гетген, бырын ишлер гележекни болдура десе ялган болмас. Гъалиги яшавлукъну англама сие бусагъ, гележек нечик боларны билмеге сие бусагъ, тарихни теренден гечмеге, билмеге тарыкыбыз. Шо гъакъда Мугъаммат Пайхаммарны белгили асгъабы Абу Айюб аль-Ансарини эсге алайыкъ.

Ол, Мадина шагъарлы ким де умут этген,

» 5

Мавлет булан къутлав

Мадина шагъарда бир адамны нече де яман уланы болган, гъатта ол оьлгенде, атасы ону гёммеге, ахыр ёлуна салмагъа да гелмеген болган. Амма бираз заман гетип, атасы тюшонде шо оьлген яман уланы женнетде экенин гёре. Тамаша болган ата, тюшонде уланына: «Шонча яман яшав да яшап, булай атив ерге нечик тюшгенсен?» – деп сорай. Улан да булай жавап бере: «Бир гезик адамлар булан бирче мен шагъарны ягъасына баргъан эдим, шо заман Пайхаммар къазаватдан къайтып геле эди. Мен огъар: «Пайхаммар г оьзюн нечик гъис эте?» – деп сорадым. Ол да: «Аллагъа шюкюр, ол сав-саламат», – деди. Шолай жавап мени нече де бек сюндюрдю. Мен Пайхаммар эсен-аман къайтгъанына гъакъ юрекден сюнген эдим. Шолай сюнюп болгъаным саялы, Аллагъ мени гечип, насипли этди».

Раби-уль-аввал ай – Пайхаммарыбыз тувгъан ай ва, биз ол тувгъангъа сюнюп болсакъ, Аллагъ бизин гюнагъларыбызны гечерге умут бар. Къуръанда булай айтылган (маънасы): «Айт олагъа – олар Аллагъны яхшылыгына ва рагъмулагъуна гёре алажакъ – шогъар сююмме де сююнсюн» («Юнус» деген сура, 59-нчу аят).

Сорав алынагъан гюн къайсы гюнде болажакъын бир инсан да билип болмай. Амма Аллагъ бу дюньялыкъ яшавда да Сорав алынагъан гюнде кимни янын да болажакъын сайламагъа бизге имканлыкъ бере. Пайхаммарны гъадисинде булай айтыла: «Сорав алынагъан гюн адам бу дюньяда кимни сюйген буса,

шону булан болажакъ».

Кёплерибиз бусурман байрамлар бир-бирде оьзге байрамлагъа рас гелегенин гёргендир. Бир йыл Къурбан-байрам Янгы Йылгъа, гетген йыл буса, раби-уль-аввал айны 12-си (Пайхаммар тувгъан гюн) 8 мартгъа рас гелди.

Гъар ким къайсы байрамны бек сюегенин оьзю айыра – раби-уль-аввал ай гелгенге сююнеми яда шогъа рас гелген оьзге башгъа бир байрамгъа сююнеми. Яратгъаныбыз Мугъаммат Пайхаммар тувгъан гюнню бусурманлар сююнеген гюн этген. Белгили кюйде, Пайхаммар раби-уль-аввал айны 12-нчи гечесинде, эртенги намазны алдында тувгъан. Шо гюн этилген дуабыз оьзге гюнлерден эсе къабул этилежеги арта.

Бир гезик маккалы шайых Мугъаммат ибн-Алявиге: «Неге бизин Мугъаммат Пайхаммар раби-уль-аввал айда тувгъан, неге ражап, шагъбан йимик сыйлы айларда тувмагъан?» – деп сорагъан болагъан. Шайых Аляви булай жавап берген: «Эгер Пайхаммар рамазан яда ражап айда тувгъан эди буса, адамланы эсине гелер эди Аллагъ Пайхаммарны тувувун бу ай булан безендирген деп. Амма не зат буса да ону оьр этип боламы дагъы? Яратгъаныбыз Пайхаммар раби-уль-аввал айда тувгъан этип, шо айны оьзюн безендирген».

Аллагъ Пайхаммарны атын бизге бу дюньягъа яралгъынча да алдын оьр этген. Адам пайхаммарны аркъа сюегине Пайхаммарны нюрюн салгъанда, бары да малайиклер ону аркъасына къарай болган. Шо заман ол Яратгъаныбызгъа шо нюрюн мангалайна салмагъа тилеген болган, малайиклер огъар алдан таба къарасын деп.

» 3

Асгерде къуллукъ этеген имамланы алапасы 25-40 минг манат болажакъ

РФ-ни оборона министерилигинде асгер бёлюкню башчысыны кёмечиси гисацда, динге инанганлар булан, ишлежек адамланы алапалары токъташдырылган.

«Къуллукъ этежек ерине гёре, олар айда 25-40 минг манат алажакъ», – деди РФ-ни асгер идара-сында.

Россияны Тажикистандагы ва Армениядагы асгер бёлюклеринде ругъани къуллукъчулар айына 40 минг, озге ерлердегилер буса, 25-35 минг манат алажакъ.

Россия асгерине ругъани къуллукъчулар 2009-нчу йылны ахырындан тутуп гийирилген. Генштабны буйругъуна гёре, 2009-нчу йылны 1-нчи декабринден башлап асгер бёлюклени штабына

бёлюкню башчысыны ругъани кёмечиси деген янги къуллукъ гийирилген. Бу къуллукъга асгерде туюл ватандашлар алынажакъ ва олар динге инанаган асгерчилер булан иш гёрежек деп гёз алга тутула. Гетген йылны ахырында 13 ругъани къуллукъчуну Темиркъазыкъдагы ва тыш уькелердеги асгер округлагъа йибереге герек эди. Сонг шо болжал 1-нчи февралга ерли артга салынды.

Ахтарывлар гёрсетген кюйде, бугюнге РФ-ни асгер бёлюклеринде къуллукъ этегенлени 70 проценти динге инана. Шолардан 80 проценти – хачперслер, 13 проценти бусурманлар, 3 проценти буддистлер, 4 проценти озге динлеге инанаганлар.

2010-нчу йылда ислам маданиятны, илмуну, билим беривню оьсювюне 40 миллион манат гёрсетилген

Ислам маданиятга, илмугъа ва билим беривге кёмек этеген Россия Фонду бу йыл жамият учун пайда гелтирер 43 ишке акъа гёрсетген, деп билдире информация кьураллар.

Фондну кьарарына гёре, ислам маданиятны ва билим беривню, динлеге лайыклы янашивну, жагьиллени ругъ-къылыкъ ва патриот ёлда тарбияламакны муратланы гёз алга тутуп, 16 миллион манат харжланажакъ. Гетген йыл бу ишлеге Фонд 4,5 миллион манат чыгьарган болган.

Гёрсетилген маялар бусурманланы ругъани идараларына, ислам охув ожакълагъа ва, конференциялар, семинарлар оьтгермек учун, бир-бир жамият кьурумлагъа, яракъландырыв адабият чыгьарыгъа, ислам газетлеге, яратывчу кьурумлагъа берилежек.

Ондан кьайры, ислам билим беривню пачалыкъ программасыны оьсювюне Фонд 135 савгьат (умуми оьлчевю 24 миллион манат) гёрсетген. Бу акъа ислам оьр охув ожакълагъа, ислам динни, ислам тарихни гечеген студентлеге кьошум стипендиялар учун берилежек.

Айтылган программадан пайдаланма сюегенлени арзларын Фонд бу йылны 5-нчи апрели болганча кьабул этежек.

ХАМАС-ны вакиллери Москвага гелген

Сектор Газага жавап береген, ХАМАС деген ислам гьаракатны вакиллери бугюнлерде Москвага гелген. Вакиллени башын ХАМАС-ны

политбюросуну башчысы Халед Машаль тутган.

ХАМАС-ны вакиллери Россияга МИД-ни ёлбашчысы Сергей Лавровну чакьырыву булан гелген. Москвага гелген вакиллени арасында Ливандагы ХАМАС гьаракатны башчысы Усама Хамданн сёзлерине гёре, Халед Машаль Лавров булан палестинлилени арасындагы сёйлешивлени, арап-израил аралыкъланы ва Сектор Газадагы гьалны айланасында сёйлешивлер юротежек.

Информация кьураллар билдиреген кюйде,

Машаль россия хачперслени ёлбашчысы патриарх Кирилл, Россияны муфтилерини советини ёлбашчысы Равил Гайнутдин булан да ёлукмагъа гёз алга тутган. ХАМАС-ны вакиллери Пачалыкъ Думаны депутатлары ва МГИМО-ну студентлери булан да ёлукмагъа хьял эте.

ХАМАС-ны вакиллери айтаган кюйде, бу ёлугъулар россия гьакимияты булангы «даим сёйлешивлени» ёлуна оьтгериле. Хамдан булай ёлугъувланы дагы да оьтгере турмагъа хьяллы экенин ачыкъ этди.

ХАМАС-ны вакиллери Москвага биринчилей туюл гелегени. Бу кепдеги ёлугъулар 2006-нчы ва 2007-нчи йылларда болган.

Сувну аз харжлайган алат этилген

Малайзиялы бир компания бусурманлар намаз жувунагьанда сувну аз харжламакъ учун хас алат чыгьарган. Сав дюньяда бугюнге 1,7 миллиард бусурман адам бар ва оланы умумиси Африкада ва

Ювукъ Гюнтувуща яшай. Белгили йимик, бу якъларда сувну кьытлыгы билине, шо саялы янги алатны улду гележеги барга шеклик ёкъ.

Бу ажайып алатны чыгьарган компания малын бай уькелеге сатмагъа хьял эте. Ону сатыву гележек заман (ярым йылны ичинде) башланажакъ. Багъасы да 3-4 минг американ доллар болажакъ деп айтыла.

Компанияны президенти Энтони Гомес журналистлеге билдирген кюйде, бу алатны сатып алагьанда сувну аявлап харжлав адамлар учун себеп болажакъ. Бу алатны кёмеги булан намаз жувунагьанда, шондан Кьурьан аятлар да эшитилежек. Бу алатны кёмеги булан намаз жувунагьан биревге 1,3 литр сув жаржланажакъ (озге кюйде намаз жувунагьанда сув шайлы артыкъ харжланагьанны ким де биле).

Энтони Гомес айтаганга гёре, бусурманлар гьажны вакьтисинде намаз жувунмакъ учун гюнде 50 миллион литр сув харжлай. Эгер шо муратлар учун гьажны вакьтисинде бу алатны кьолласа, намаз жувунагьанда сувну харжлаву гюнде 40 миллион литрге кемижек. Гомес билдирген кюйде, Дубай деген эмират бу алатланы сатып алмагъа рази экенин ачыкъ этген ва оланы аэропортларда токъташдырмагъа хьял эте. Тамаша бу алатны чыгьармакъ учун, компания эки йылны узгьында ишлеген ва 2,5 миллион долларны харжлагьан.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынган

<p>Учредитель Благотворительный фонд «Путь». Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана</p> <p>Редакционный совет Председатель редакционного совета муфтий РД Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ Мухаммадханафи-хаджи ГАМЗАТОВ</p> <p>Главный редактор Патимат ГАМЗАТОВА</p>	<p>Редактор Азиз МИЧИГИШЕВ</p> <p>Компьютерная группа Лейла ГУСЕЙНОВА Гульнара АБДУЛАЕВА</p> <p>Менеджер Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ Халидасхаб МАМАТХАНОВ</p> <p>Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-37006 от 29 июля 2009 г.</p>	<p>Индекс 51325 При перепечатке ссылка обязательна.</p> <p>Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам». Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20.</p> <p>Заказ № _____</p> <p>Сдано в печать 12 февраля 2010 г. Тираж 3. 650 экз.</p>	<p>Адрес редакции 367015, РД, г. Махачкала, ул. Азиза Алиева 2. Тел.: (8722) 61-00-64.</p> <p>По вопросам подписки и доставки обращаться по телефонам: по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24 по г. Махачкале — (8722) 914-222.</p> <p>E-mail: assalamweb@gmail.com; www.assalam.ru</p>
---	--	--	--

Адамланы лап яхшысы – Мугъаммат Пайхаммар ﷺ

1 « Сонг ол оъзю де шо нюрню гёрмеге болагъан кюйню этсин, деп Аллагъ тилеген болгъан, ва Аллагъ шо нюрню ону уллу бармакларына салгъан. Шо заман Адам пайхаммар ﷺ бармакларынын оъбюп, гёзлерине сюртюп, булай деген: «Гёзлеримни сююнчю – Расулюллагъ». Авлетине Мугъаммат деген атны берген буса, ол уйге гирегенде атасы еринден турмагъа герек деп айтыла. Аллагъ бу атны шонча да оър этген.

О-бу масъалаланы чечеген кыйсы буса да мажлисте Мугъаммат деп аты булангъы адам болса, шо жыйынны берекети болажакъ деп айтыла. Шо саялы, кыйсы буса да масъаланы чече буса ва тюз гукму чыгъарма умут эте буса, берекетли натижа гёрме сие буса, мажлисте Мугъаммат деген аты булангъы адамны чакъыра. Шолайлыкъда, булай мажлис де, жыйын да, шонда чыгъарылгъан гукму да берекетли болажакъ. Пайхаммарны ﷺ аты шонча да оър ва берекетли.

Яратгъаныбыз Аллагъ бизин Пайхаммарыбызны ﷺ дюньялагъа рагъму гысапда йиберген. Рагъмулукъ иманы барлагъа да, имансызлагъа да, таби болгъанлагъа да, гюнагъ этегенлеге де, гъайванлагъа да, оъсомлюкелеге де, ташлагъа да яйыла. Ол Пайхаммар ﷺ гысапда янгыз адамлагъа тююк, жинлеге ден, малайикелеге де, оъзгелеге де йиберилген.

Имансызлагъа да рагъму тиегенни гъакъында айтса, булай мисалны гелтирмеге ярай. Бу иш Макканы къолгъа алгъан гюн болгъан, шо заман Пайхаммар ﷺ арыгъанлыкъдан аркъасы булан бир уйге таянып, ону салкынында ял алмагъа сийген болгъан. Шо мюгълетде Жабрайыл малайик гелип, булай деген: «Гъей Аллагъны Элчиси, бу уйге аркъанг булан таянма ва мунда ял алма, неге тююк бу уйде яшайгъан къатын сени гёрюп болмай, сёйлейгенде сени тавушунгуну эшитмес учун, ол терезелени, эшикни бегетген, къулакларынын япгъан ва шо кююнде уйню ичинде тура. Шо саялы тай бу уйню кырынындан». Ол уйню кырынындан тайгъандокъ, малайик кыйтып гелип, булай дей: «Сени аркъанг бу уйге тийген саялы, Аллагъ ол къатынны юрегине рагъмусуну къапуларынын ачып, ол Ислам динни къабул этежек». Бу ерде эшиги ачылып, уйден чабып шо къатын чыгъа ва Пайхаммарны ﷺ алдына гелип: «Гъей Аллагъны Элчиси ﷺ, бу гюн болгъанча сенден уллу душман ёкъ эди магъа, тек не болгъанни англамаса да, бу мюгълетден тутуп магъа сенден аявлу адам ёкъ», – дей. Аллагъ имансызлагъа да рагъму янашагъаныны муна гёрмекли ульгю.

Къубагийикни гъакъындагъы хабар

Бир гезик Пайхаммар ﷺ артына гъавчулар тюшген къубагийикни: «Гъей Аллагъны Элчиси г, кёмек эт!» – деген тавушун эшитген болгъан. Къубагийик оър булай тилеген: «Гъей Расулюллагъ г, балаларыма къайтып, оланы ашатмагъа имканлыкъ бер дагъы. Сонг мен гъавчуланы алдына къайтажакъман, эгер къайтып гелмесем, сени атынгни эшитгенде салават салмайгъан адамдан яман болайым». Шо заман Пайхаммар ﷺ къубагийикни орнунда аманатгъа оъзю тура. Къубагийик балаларына алгъасап етишип оланы ашатма башлай. Балалар анасы оъзю орнунда кимни кыйгъанни билгенде, оър: «Аманатгъа Аллагъ лап кёп сюегенни кююп нечик гелип болдунг?» – деп айып эте. Къубагийик къайтгъанда, оър бир яманлыкъ да этип болмай, бедун тамашалыгъындан адап къала ва Ислам динни къабул эте. Йыллар гетип, бир гезик шо бедун Пайхаммарны ﷺ къабуруну алдында эретурагъанда, ону янына къубагийик гелип, Аллагъ буюргъангъа гёре, къубагийик адам тил булан сёйлеген болгъан. Бедун сонг булай деген: «Мени эсиме гелеген кюйде, Пайхаммар г оъзю саялы аманатгъа къалгъан шо баягъы къубагийикни бу буласы болмагъа герек».

Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ юрегини йымышакълыкъы ва рагъмулукъу ол къурбан союлагъан жанлагъа нечик янашагъа уйретегенинден ариф

гёрюне. Ол булай деп уйрете болгъан: «Бир гъайвангъа башгъасы союлагъанни гёрсетмегиз, башлап ону ашатыгъыз, ичиригиз ва бичакъны да яхшы кюйде итти этигиз».

Къыргъый булан къарлыгъачны гъакъындагъы хабар

Бир гезик Пайхаммарны ﷺ янына къарлыгъач учуп геле, артына тюшген къыргъый да. Къарлыгъач ондан кёмек излей, неге тююк уясында оър ач балалары къарагъан. Къыргъый да оъзюню балаларын ашатмагъа герегин билдире: «Бу мени гъавум, мен ону кююп болмайман. Сен чи бары да жанлагъа рагъмулукъ булан йиберилген Пайхаммарсан. Ону къутгъарып, мени балаларымын ач кююп нечик боласан?» Пайхаммарны ﷺ дазусу ёкъ кюйде рагъмулукъу болгъан саялы, о къыргъыйгъа оъзюнден эт гесек юлкюп алмагъа таклиф эте. Шолай этме деп, ол оъзюню къаркъарасындан бичакъ булан гесек алмагъа къарай, тек бичакъ гесмей. Шо заман къарлыгъач да, къыргъый да Жабрайыл ва Микайыл малайикелеге айланалар. Пайхаммар ﷺ олар ону термеге гелген малайиклер болгъанын англай. Олар: «Гертиден де, сен дюньялагъа рагъмулукъну яймкъ учун йиберилгенсен!» – деген.

Аллагъ Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ нюрюн яратгъанда, шо нюр башлап жавгъарны ичине салынгъан болгъан. Жавгъардан чыгъарып шо нюрню Адам пайхаммаргъа ﷺ ва ону наслуларына бергенде, шо жавгъар тёгюлюп, ондан дююк ярала. Аш учун къолланагъан бары да сурат савлукъ учун пайдалы да, зараллы да болмагъа бола, дююден кыйры. Дююде янгыз пайда ва сав болув бар.

Пайхаммар ﷺ булай деп айтгъан: «Ким мени ийисим нечик болгъанни билмеге сие буса, кызыл гюлюню (роза) ийислесин».

Аллагъ яратгъан бары да жанда Пайхаммарны ﷺ нюрю бар.

Мавлет

Мугъаммат Пайхаммар ﷺ макъталагъан, Аллагъ таала янгыз оър берген ва оъзге хасиятларыны гъакъында хабарланагъан, ол тувгъангъа сююнегенлик билдирилеген, биз де ону уьметинден экенни белгилейген жыйынлагъа халкъ арада мавлет деп айтылагъан болгъан. Аллагъны Элчисини ﷺ асгъабалары да жыйлып, оър макътавлар эте болгъан, ону гъакъында хабарлар айта болгъан, ондан сююне болгъан, тек шо жыйынлагъа мавлет деп айтамагъанлар. Асгъабаланы яшавуну маънасы Мугъаммат Пайхаммар ﷺ болгъан, олар не ерде де ону гъакъында айтып гелген ва оър макътавлар этген. Мавлет этмек учун жыйылма ярамай деп айтагъанланы сёзлери нечик маънасыздыр!

Мугъаммат Пайхаммар ﷺ сыйлы Маккадан берекетли Мадинагъа гёчгенде мадиналылар ону къаршылайгъанда «Талагъаль бадру алайна» деген нашитни йырлап къаршылай болгъан, ол да шологъа шолай этмеге гери урмагъан. Асгъабалар Пайхаммаргъа ﷺ нечик бек сююне болгъаныны бу бирдагъы мисал.

Пайхаммар ﷺ тувгъан айда мавлетлер кёп охула. Мавлет охув – Ислам динде Аллагъгъа ювукъ этеген ишлерден санала. Мавлетде шиъру къайда да Пайхаммарны ﷺ яшавуну гъакъында айтыла, гюнагъдан гечмек тилене, салават салына, зикир, Къуръан охула. Булай жыйынлар биринчилей Ирбил деген вилайтда жыйылма башлана, ондагъы бусурманланы башчысы Аллагъдан бек къоркъагъан адам болгъан.

Булай мажлислени жыйылывун яхшы гёргенлени арасында, сюнетни къатты тутагъан, янгылыкъланы гери урагъан машгъюр алимлер болгъан: Аль-хафиз ибн Хажар Аскаляни, Аль-хафиз ас-Сахави, Аль-хафиз ас-Суюти (Аллагъ олагъа рази болсун).

Мавлетлени оьтерив хыйлы пайда гелтире – Пайхаммаргъа ﷺ бакъгъан сюювню беклещдире, бусурманланы арасында къардашылыкъ гыслени тувдура, садагъа оьлешине, Пайхаммарны ﷺ гъакъында билим яйыла ва шолай башгъа ишлер этиле.

Аль-хафиз ас-Суюти мавлет оьтеривге Шариат нечик янашагъанни ачыкъ эте туруп, булай деген: «Мавлет оьтеривню кюрчюсю – Къуръанны сураларын охумагъ учун, Пайхаммарны ﷺ заманында болгъан макътавлу ишлени гъакъында хабарламагъ учун адамланы жыйылыву бола. Шариат булан бу иш къабул этиле, неге тююк шо мажлислер Пайхаммарны ﷺ оър этмек учун этиле». Гъадисде булай айтылгъан: «Ислам динде яхшы иш гийиртгенге шабагъат язылажакъ, шо кепде шо яхшылыкъдан пайдаланагъан адамлар саялы да оър Къыямат гюн болгъунча шабагъат язылажакъ».

Амма булай мажлислени къабул этмейген, оланы гери урагъанлар да бар. Олайлар гъадислеге асаланса да, шо гъадислени тюз англамайгъанлыкъындан бола. Масала, гъадисде булай айтылгъан: «Хачпереслер Иса пайхаммарны оър этегенде йимик, сиз мени артыкъ оър этмегей эдигиз». Гъакъ кюйде инанагъан бусурман адам Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ Аллагъны уланы деп айтмас. Эстерилген гъадисни лап шо маънада англамагъа тарыкъ, шонда Пайхаммарны ﷺ макътамагъа, оър этмеге бютюнлей ярамай деп айтылмайчы.

Бусурманлар бир заманда да Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ хачпереслер Иса пайхаммаргъа янашагъанда йимик янашагъан ва бир заманда да бусурманлар Мугъаммат Пайхаммаргъа ﷺ гери урулагъан кюйде, Аллагъны уланы, деп ва шо кепдеги оъзге атланы такъмагъан. Гъар бусурман адам бек яхшы биле шолай гери урулагъан кюйде кыйсы буса да Аллагъны къулун оър этив, динден чыгъарагъанни. Шо саялы Мугъаммат Пайхаммар ﷺ артыкъ оър этиле деген айыплавлар маънасыз ва ерсиз болуп чыгъа.

Мугъаммат Пайхаммарны ﷺ макътамагъа учун жыйылмагъа ярамай деп айтагъанлар да аз тююк. Олар ойлашагъан кюйде – булай мажлислер динде ёкъ янгы гийирилген иш ва Ислам динде гери урула. Амма олар оъзлени тувгъан гюнлерин де къутлай, таньш-къурдашларыны тувгъан гюнлерине де бара. Натихада, оъзюню ва таньшларыны тувгъан гюнлерин къутлайгъанлар, Аллагъ лап кёп сюеген къулуну тувгъан гюнун буса къутламагъа гери урала.

Адамланы авамлыкъыны дазусу ёкъ. Биревлер Аллагъны Пайхаммарны ﷺ оър этеген, Яратгъаныбызны эсгерген (шогъар мавлет деп яда башгъа кюйде айтса да башгъа тююк) мажлислени оьтермеге гери ура буса да, адамланы оъзге жыйынларынын, бош хабарлар юрюлеген, телевизорну алдында жыйылывуну чу пап-парахат къабул этелер.

Мавлетлер шиъру къайдада неге охула дегенге булай жавап бермеге ярай. Пайхаммар ﷺ булай айтгъан болгъан: «Шиъруларда гъакъыл бар» (имам Бухари етишдирген гъадис). Бир гезик Кахб ибн Зухайр Пайхаммарны ﷺ алдында назму охугъанда, ол ибн Зухайргъа уьстюндеги плашын савгъат этген болгъан. Болгъан башгъа ишни айтайыкъ. Бир гезик Умар халипа межитте гиргенде, ичинде Гъасан бин Сабит дейген шаир шиъруларынын охуп тура болгъанни гёре. Умарны ачывлу къаравуна Гъасан, Пайхаммарны ﷺ гысапгъа алып: «Мен шиъруларымын сенден яхшы адамны алдында да охуй эдим», – деген.

Асгъабалар Пайхаммарны ﷺ кырынында шиърулар охуй болгъанын белгилейген хыйлы-хыйлы гъадислер бар.

Оърде эстерилген сёзлер мавлет не зат экенни гёрсете. Мавлет – Пайхаммарны ﷺ гъакъында айтылагъан хабарлар, ону ишлерин, машгъюр хасиятларынын сурагъав. Пайхаммарны ﷺ заманында болгъан булай мавлетни шо аслу маънасы. О заманларда «мавлет» деген сёз къолланмаса да, шо англагъа кыйышагъан иш этиле болгъан. Шо кепде о заманларда «фикх» (ислам ихтиярлар), «тафсир» (Къуръанны маънасын чечив), «нахв» (грамматика) ва шолай башгъа сёзлер къолланмагъан.

Шолайлыкъда, мавлет оьтеривню гери урагъанлар уллу янгылыш этелер.

Мугъаммат Сагитилов.

Къамавгъа алынган Сектор Газа

Израиль Мисри булангъы дазусунда уллу бару тизмеге башлагъан. Бу баруну узунлугъу 250 километр болажакъ. Шону булан бирче, Мисри де Сектор Газагъа тиген оз дазусун беклешдирмек учун, чёлге темир барулар къакъмагъа башлагъан. Бу темирлер ерге багъып 30 метр теренге гетип, ер туюндеги яшыртгъын ёлланы къоллаву токътатмагъа герек: Газагъа гелеген малны 60 проценти шо тоннеллерден таба геле.

Сектор Газаны ватандашлары олай да къамавгъа алынган гъалда яшай ва хыйлы нийматлардан къуру къалган. Энни буса оланы, къыр жанланы йимик, челтирни ичинде сакъламагъа хыйл эте. Дюнъя жамият булай ишлеге гез юма, амма Израилге текаран зат айтылса, шосагъат уллу къувун гетериле. Оьзге пачалыкълар булай неге янашагъанны нечик буса да англатамагъа болса да, арап дюнъя Сектор Газагъа неге арт бергенни гъеч англамагъа бажарылмай. Мисри пачалыкъ Газада яшайган къардаш арап халкъны узатылган кеме къолуна неге урагъанын англамагъа дагъы да къыйын.

Мисрини де Сектор Газаны да арасындагъы гъар метр топуракъда дегенлей нечесе тоннеллер къазылган. Ер юзюнде бу лап уллу «котрабанда» дюнъя. Бу «законсуз» гъаракат адамлагъа дарман, сурсат, опуракъ алмагъа имканлыкъ бере. Ерни туюнде къазылган бу ёллардан таба Газагъа хоншу улкеден бары да тарыкъ-герек геле демеге ярай.

Мисрини дазусунда БТР-лер, дазу сакълавчулар бар буса да, ер туюп къазагъанлар аз туююл. Ерге къазылажакъ темир бару шо бары да тоннеллени бичакъ йимик гесип

токътатажакъ. Хас машинлени ерге гъар къагъыву, эксковаторланы иши телеме-тешик болган топуракъны чайкъай, тоннеллени чёкдюре, ичинде палестинлилени гёмюп. Олар чы авлетлерине, оз халкъына мал гелтирмеге гъаракат этип, уллу къоркъунчулукъ булан, ерни туюнден таба юрюмеге борчлу бола.

Газаны аслу тарыкъ-геречи: сантехника, электротехника, къумач, дарман, опуракъ, яшлагъа оюнчакълар, гъатта ерли зоопарк учун къыр жанлар да ер туюпден геле. Мисрилер дазусунда бару ишлетмеге башлагъан гюнден тутуп багъалар 2,5 керен артган. «Биз Мисриде бизин къурдашларыбыз, къардашларыбыз яшайгъанны биле эдик. Олар буса этеген зат недир? Олар чы биз тыныш алагъан гъаваны ябалар. Бу – астаракъ оьлюм», – дей Илгъам Абу Зет дейген тюкен сатывчу.

Мисриден Газагъа ерли ер туюбу булан чакъырым ярым мезгилге о-бу мал чыгъартыла. Къазылган тоннеллерде гъава болдурула, ярыкъ бериле, байлавлукъ тартылган. Палестинлилер, хуртлар йимик къазып, яшмакъ учун кюй тапмагъа борчлу болган. Олар сююне туруп, оьзге халкъ йимик, яшама да яшар эди, эгер къамавгъа тутулмагъан, къыр гъайванлар йимик челтирге салынмагъан эди буса. Оланы топурагъын чыгъарып алган, гъали яшавундан да къуру этмеге сюе. Шо тоннеллер гесилсе, юрекни къан тамурлары гесилгендей болуп, къаркъара оьлежек. Шо саялы палестинлилер: «**Бизин оьлтюрмегиз!**» – деп чакъырып этелер.

«Дазуну ачса, КПП-лени тайдырса, биз оьзюбюз шо тоннеллени ёкъ этербиз. Гъалиге буса, хыйлы халкъ

шо тоннеллени кемеги булан яшай. Шоланы япса, 2008-нчи йылда йимик, адамлар дазуну бузуп чыгъажакъ», – дей Сектор Газадагъы ХАМАС гъаракатны ич аманлыгъыны министри Ихаб Аль Гюсейн.

Газада оьтгерилеген митинглерде адамлар гележек балагъланы гъакъланда айта: «Ругъани ёлбашчыларыбыз гъукму чыгъарган кюйде, бу бару – Аллагъны алдында гюнагъ иш. Бару Газада бегетилген эки миллион адамны къыйынлыкъларга тарыта».

Мисрилер булан израиллилер де бару тизип, Газаны оьзге дюнъядан бютюнлей айырмагъа къасткъыла.

Заманда бир израилни гъава астери Сектор Газагъа багъып атышылар эте ва онда яшайганлар нечик буса да оьзлени къорумагъа къарайлар. Шо саялы дазудан таба Газагъа савут да гелтириле. Израилни ядер савуту да, дюнъяда лап яхшы ясандырылган астери де бар. Шо саялымы экен, олар палестинлилени топурагъындан къувалайгъаны, уйлерин сан да гёрмей

бузагъаны, яшланы-къатынланы оьлтюрегени, оьзге ихтиярларын къыйыкъсыгъаны? Къаршы турувда, палестинлилени къатты иманындан ва ругъ къаттылыгъындан къайры, оьзге савуту ёкъ да ёкъ деп айтма ярай. Ругъуну шолай къаттылыгъы олагъа душмангъа къаршы турувда кемеке де эте, ябушма да гюч бере. Израиль къамавдагъы халкъгъа гёрсетмеген яманлыкълар къалмагъандыр ва не этип де ону къырмагъа къараса да, тек этеген ишин этмесе бажарылмагъанда йимик гёрсетмеге къарай. Шолалыкъгъа къаршы сёз айтмагъа бирев де ёкъгъа ошай, арап уьлкелени арасында да. Уьстевюне, кёбюсю арап пачалыкъланы башчылары палестин масъала ёкъ йимик оьзюн тутта. Оланы къатты айтылган сёзю де, янашыву да тувулунган гъалгъа тагъир этмеге болар эди. Эгер де арап дюнъя: «**Палестин халкъны ёкъ этив болмас**», – деп айтса, бу масъала болма да болмас эди.

Гъажимурат РАЖАБОВ.

Жавап бережегизбизни унутмайыкъ

Бу сатырланы охуйгъанланы кёплери «маршруткалагъа» бир сама да мингендир. Минген сонг, бизге: «Къайдан да миндим шугъар, минген эдим буса, къолай да болар эди», – деген ойлар гелмей къалмагъандыр.

Ёлда хыйлы тамаша затны гёрмеге боласан. Масала, ёл юрюшно низамын пешемей гъайдап турган гъайдавчу, ГАИ-ни къуллукъчуларын гёргендокъ, шосагъат бютюнлей алышына. Адам ташыйгъанын да англама башлай. Булай янашыв ол гъайдавчу Яратгъаныбызны алдында жавап бермеге герекни англамайгъанны гёрсете. Кёплер ойлашагъан кюйде, машин гъайдайган кюйню дин булан бир аралыгъы да ёкъ.

Амма олар бютюнлей янгылыша: бу дюнъяда болмаса да, герти дюнъяда шо гъакъда билежеги гъакъ.

Мисал учун, гъадислеге гёре, пачалыкъны башчысы ватандашлары учун жавап бере, ожакъны башы – къатыны ва авлетлери учун, къуллукъчу – оьзюне таби болганлагъа ва малы учун, къойчу – гъайванлары учун жаваплы. Гъарисинден ахыратда соралажакъ. Шо кюйде, маршрутканы гъайдавчусу да, ону машининдеги адамлары саялы жавап бережек. Ёл юрюшно низамын нечик сакълагъаны гъакъда да огъар соралажакъ.

Бир гъадисде булай деп айтылган (маънасы): «**Зулму этивден сакълангъыз, гертиден де, зулму – сорав**

алынагъан гюнде къарангылыкъ».

Низамны да бузуп, адамланы къоркъунчу гъалгъа тарытагъан гишиге, зулмучу деп айтылмасмы дагъы? Ону айыбындан кимесе-бирев зарал гёрсе, ол шо саялы Яратгъаныбызны алдында жавап бермеге тошежеги гъакъ зат. Бу дюнъяны такъсырындан къоркъуп къартыллайган, бу адам гележек дюнъяда болажакъ къатты сорав-алывдан нечик къоркъмай бола, онда даш-баш берив де ёкъ чу!

Бирев зараланмаса да, сакъ болмагъа герек чи.

Гъадисде булай айтылган (маънасы): «**Бусурман адамны къоркъутган гишини Аллагъны малайиклери налатлажакъ».** Башгъасында булай деп бар (маънасы): «**Бусурман адамны къоркъутган гишини сорав алынагъан гюн Аллагъ да къоркъутажакъ».** Малайиклени налатын бу дюнъяда гёрежеклик, сорав алынагъан гюнде буса къоркъунчулукъ гёрюв – булай гъайсыз гъайдавчу кюймагъа себеп туююлму дагъы?

Гъайдавчулар оьзюн булай тутагъангъа оланы тергейген къурумлар да айышлы. Бырын заманларда пачаланы тамаша алив мердеши болган: олар простой адамланы яшавун билмек учун, багъалы опурагъан да къоюп, халкъ арагъа чыгъа болган. Оьр къуллукълардагъы гъакимлерибиз де шо мердешге гёре юрюй эди буса,

нечакъы алив болур эди. Олар яда оланы авлетлери заманда бир керен сама да, шо маршруткалагъа минип гезей эди буса, бу масъала къалма да къалмас эди.

Тувулунган гъалда пассажирлени айыбы да бар десек янгылыш болмас, неге туююл низам бузувлар оланы иннемей турагъанлыгъындан да бола. Сёзлеримни гертилемек учун, ГАИ-ни бир къуллукъчусу айтган хабарны гелтирейим. Ол айтган кюйде, бир гезик ону машинин къутуруп гъайдагъан маршрутканы чалтлыгъы сагъатда 130 километр болган. Токътатгъанда, гъайдавчу гюнагълы экенин англамайгъанны гёрюп, ол пассажирлеге: «Сиз неге бир зат да айтмай эдигиз?» – деп сорай. Бир къарт ажай: «Биз алгъасайбыз!» – дегени, озокъда, тамаша къалдыра.

Маршруткаларда къарт адамлар, яш-юш кёп бола ва биз гъайдавчулагъа тийишли тагъир этмеге болмасакъ, оланы токътатмагъа, эбинден гелтирмеге къарамасакъ, бир гюнагъсыз адамлар зарал гёрмеге бола. Шо заман гёре-биле туруп, яман ишни токътатмагъа къарамангъаныкъ саялы, гъайдавчугъа йимик, сорав бизден де алынажакъ. Шо гюн буса, инаныгъыз, алгъасайган гъеч бирев де болмажакъ ва этген бары да ишлерибиз, айтган сёзлерибиз мукъаятлы кюйде Мизан терезелерде чегилежек. Бир затны да о заман алышдырып болмажагъыбызны да унутмайыкълар.

АБУБАКР ДАЦИЕВ.

Ругъ осал буса, пайда ёкъ

1 « Маккадан Мадинагъа гёчгенде Пайхаммар ﷺ уюнде къонакълыкъ этген адам болгъан. Айтывгъа гёре, Мадинагъа гелгенде Пайхаммарны ﷺ туюси Абу Айюбну уюню алдында токътагъан болгъан. Ону уюнде, межит къурулгъанча, Пайхаммар ﷺ етти айгъа ювукъ яшагъан.

Бу асгъапны ругъуну къаттылыгъы ону унутмагъа къоймагъан, нечесе йыллар гетсе де, ону атын гъали де уллу гъюрмет булан эсге ала.

Пайхаммар ﷺ Константинополь деген византия империяны тахшагъары къолгъа алынажакъ гъакъда булай ачыкъ этген болгъан: «**Герти ни айтаман, Константинополь азат этилежек. Шону азат этген асгер де, башында тургъан асгербашы да нечик макътавлудур!**» (къара: ас-Суюты Дж. Аль-джами' ас-сагыр [Гиччи китапча]. Бейрут: аль-Кутуб аль-ильмийя, 1990. С. 444, гъадис № 7227, «сахих»).

Исламны тарихинде гёрюнеген кюйде, Константинопольну азат этмеге деп кёп керен гъаракат этилген. Кёплер Пайхаммар ﷺ эсгерген макътавлукъну къазанмагъа къа-

ругъну чыныкъгъанлыгъын белгилесе де, булай гючлю ясалгъан къаланы къолгъа алмакъ учун, асгер алатлар етишмегеникден гужум бажарылмай. Урушда устыюлюкге етишмеге бажарылмай ва кёп къадарда жан къыйыла. Оьлгенлени арасында Абу Айюб аль-Ансари де болгъан.

Урушун узатмагъа болмагъан гъалында ол ятып, ажжалы гелгенче къарайгъан вакътиде бусурманланы асгербашы Язид гелип, огъар: «Абу Айюб, биз сен учун не этип болабыз?» – деп сорагъанда, ол къырындагъы бары да жан пысып тынглайгъан гъалны болдуруп: «Мен оьлгенде, асгерчилер сюегимни алып, уруш токъталмайгъангъа да къарамайлы, Константинополь къаланы тамыны болгъан чакъы ювугъунда гёмсюн. Мен бу шагъарны азат этежек асгерни ат туягъыны тавушларын эшитмеге сюемен ва ругъум о асгер булан бирче болгъанню сюемен», – деген. Абу Айюб аль-Ансарини сюеги гъали де бырын Константинопольну, гъалиги Истамбул шагъарны тамыны тубюнде гёмюлен кюйде. Ону къабуруну къырында арыв уллу межит этилген.

рагъанлар. Бусурман асгерлер кёп керен Константинопольну тамларыны тубюне етишип, Пайхаммар ﷺ гечинген сонг да тогъуз асруну боюнда, сув ва уллу-уллу тамларыны къаттылыгъыны кёмеги булан, бу шагъар къолгъа алынмай тургъан. Янгъыз 1453-нчу йылда 22-йыллыкъ макътавлу асгербашы Мехмет Фатигъ бу къаланы къолгъа алмагъа бажара.

Амма шагъарны къолгъа алмагъа биринчи талпыныв Муавия пачаны вакътисинде VII асруда этилген болгъан. Болажакъ даву гъакъында эшитгендокъ, динге берилген оьрде эсгерилген асгъап Абу Айюб аль-Ансари де шо урушда ортакъчылыкъ этмеге алгъасай. Шо вакътилерде огъар 80 йылгъа ювукъ бола болгъан. Къарыву ёкълугъундан ол атыны устыюнде туруп да болмай болгъан, тек ругъу ону алгъа тебере болгъан! Атны устыюнде туруп болмажагъындан къоркъуп, ол оьзю атын байлатдырта.

Ону ва ону йимик адамланы ругъуну гючю шонча да уллу болгъан, гъатта олар мурадына етишмек учун, йыракъ ёллагъа да, оьзге къыйынлыкълагъа да чул бермей болгъан. Мадина шагъар къайда, Константинополь шагъар къайда экенни, оланы арасындагъы мезгилни гъакъында ойлалып къарайыкъ!

Бу адамланы сыйлы мурадларына элтеген не гюч болгъан экен? Шо дюр – ругъ!

Константинополь учунгъу шо биринчи урушда бусурманлар оьтесиз къоччакълыкъны гёрсетсе де,

Гъали-гъалилерде мен Тюркияда болгъан эдим. Истамбулда болгъан да бизге

Абу Айюб аль-Ансарини шо межитине эртен намазгъа бармагъа насип болду. Инанмассыз, эртенги намазгъа гелген халкъдан межит тыгъылып толгъан эди.

Неге бу межит мунча халкъны оьзюне тарта ва неге йыракъ Россиядан гелген биз де шо межитде болдукъ? Жавап бир: асгъапны сёнмейген ругъу.

О замангъы бусурманланы ругъун гъали яшайгъан бусурманланы ругъу булан тенглещдирмеге болабызмы? Яхшы янгъа багъып талпындырагъан ругъ башгъа «байлыкъланы» сайлагъанмы? Ругъ алывгъу ва кеп чегивчюге айлангъанмы? Мисал учун, бу йыл россиялылар Янгы Йылны белгилемек учун, 600 миллиард манат харжлагъанню эшитгенмисиз? Адамлар къурсагъыны гъайын эте туруп ва кеп чегип, ругъкъылыкъ байлыкъланы унутуп къалмагъанмы экен?

Сёнюп барагъан ругъ оьлюмге тенг экенин англамагъа тарыкъ. Эгер халкъны, миллетни, айры адамны къатты ругъу ва гъакъ иманы ёкъ буса, о эрте-генч дюньяны бетинден де ёкъ болажакъы гъакъ зат. Ону аты китапларда, архивлерде къалса да, ругъу оьзге гючлю халкълагъа, алдынлы маданиятлагъа сингежек.

Ильдар Аляутдинов.

Бусурманланы арасында питне неген бола?

Гъалиги бир алим хабарлагъан кюйде, бырын заманларда бусурманланы арасында «Анакъдагъы адамланы» (Асхабуль кахф) итини туюсю нечик болгъаныны гъакъында къайнар эришивлюклер бола болгъан. Эришивлюклер гъатдан озуп, кёплер бир-бири булан къатнамайгъан гъалгъа чыгып гете болгъан. Олар эсгерилген итни жынсыны, ренкени айланасында шолай ерлеге чыгъа болгъанлар. Кюлкюлю туюлюмю дагъы? Дюр, кюлкюлю де, пашман да дюр. Бизин шолай тынч эришидирип болагъаны къайгылы туюлюмю дагъы? Онда бетери – бутюн де биз бырын эришивлюклерден арта къалмайгъаныкъ. Оюнчакъ саялы ябушагъан яшлагъа къарап: «Яшлар... Нечик олар гъакъылсыз жанлар!» – дейбиз. Амма оьзюбюз де олардан къалышмайбыз. Напсыбыз ва шайтан гъакъылыбызны къарангы эте ва, бир-бирибизге бакъгъан оьчлюк, агъа-инилени де душмангъа айландыра. Бир-бирибизни не авур гюнагъларда да айыплама гъазирбиз. Аслу гъалда оьзюбюз булан рази туюлюмге кёп тие ва олайланы, уллу гюнагъ иш этген, деп сан да гёрмей айыплайбыз. Шолай, бизин пикру булан рази болмагъан «гюнагъ» иш саялы, оьлтюрме де къоркъмайбыз – биз, дагъыстанлылар, къаны ташыйгъан халкъбыз чы!

Тёбенде дин къардашланы арасында болагъан масъалаланы гъакъында айттайыкъ. Мисал учун, намазны алып къарайыкъ. Намазда дин къардашларыбызны рагъат къоймайгъан бир-бир ерлер бар, шо гъакъда шолар булан рази болмай къарагъыз чы...

1. «Раббаль алямин» деген сёзлерден башлайыкъ.

Бу сёзлени имам аш-Шафиини мазгъабын юрютегенлер «аль-Фатигъа» сураны охугъан сонг айталаз. Межитде сизин яныгъызда намаз къылагъан гиши «аль-Фатигъа» сурадан сонг «Раббаль алямин» деп айтмай, «Амин» деп къоймагъа бола. Мунда масъала ёкъ. Масъала бола, ол адам эришип, «Раббаль алямин» деп айтагъанлагъа адашгъанлар ва «мубтадимлар» (динде ёкъ затны гийиргенлеге айтылагъан сёз) деп айыплавлар этмеге башлагъанда. «Сиз Пайхаммарны ﷺ сюнетине гёре юрюмейсиз!» – деп, ол къычырыкълы тавушу булан токъташдыра. Биз буса, огъар булай жавап берербиз: «Сенден яхшы сюнетни анлагъан имам аш-Шафиини артындан юрюбюз. Неге туюлю, имам аш-Шафии «Аль-умм» деген китабындагъы «Аль-Фатигъа» сураны охувуну гъакъында» деген бёлюгюнде «Амин» деген сёзлерден сонг, «Раббаль алямин» деп къошма яхшы деп яза. Амма ол адам булан пикру алышдырмагъа маънасыз иш, оьзюню сёзюнден ол бирт де къайтмас. Оьмюрюню ичинде белгисиз бир ктипачаны охугъагъандан къайра дагъы затны билмесе де, кёп билемен деп эсине геле, бизин де авамлагъа санай.

2. Башгъа онгайсызлыкъ хоншунгдагъы адам аякъларындагъы бармакъланы таптагъанда башлана.

Бу да чыдамагъа ярамасдай масъала туюлю. Амма бу гезик де, ол оьзю нечик герти бусурман эке-

нин токъташдырмагъа сююп, сени буса, адашгъан этип гёрсетмеге къарамай эди буса. «Гъадисде булай айтылгъан, онда булай деп бар...», – деп къычыра. Огъар булай сёзлер булан маслагъат этмеге къарайсан: «Гъей къардаш, биз намаз къылмагъа Мугъамматтагъыр Къарахили, Ибн-Хажар, Ан-Навави йимик ва шо кепдеги оьзге уллу алимлени китапларындан уйренгенбиз. Олар язагъан кюйде, намаз къылагъанда аякъланы кёп генг этип салмагъа яхшы туюлю, неге десе шолайлыкъланы натижасында къырып-къырыпанда турагъанланы инбашлары бир-бирине тиймей уллу аралык къала. Шо буса жамиятда къылынагъан намазны шабагъатын кем эте. Аякъланы аралыгъы, Шариатгъа да къыйышып, бир къарыш болса, инбашланы арасында аралыкъ да къалмас, жамият намазны толук шабагъаты да бола. Онда къайры, намаз къылагъан гишиге Къуръан охуйгъан адам четим эте буса да, ол охувун токътамагъа тарыкъ, намаз къылынып битгинче. Сен буса, къардаш, оьзге дин къардашынга намаз къылмагъа четим этеген боласан. Намаз къылагъан гишиге четим этмеге ярамай (гъарам)». Амма бу гъаракътыбызны натижасы да пайда берерге умут аз. О да къайырмас эди, оьзюню пикрусуна къаршы чалынагъан алимни сёзлерине оьжетли янашыв болмай эди буса.

3. Ташагъуд охулагъан вакътиде бармакъланы тербенювю.

Дин къардашыбыз оьзю сюеген кюйде бармагъын нечакъы да тербетип турса да къайырмайбыз, бизин рагъат къоя буса. Аш-Шафиини мазгъабындагъы китаплар («Махали», «Тухфат», «Равза» ва ш.б.) уйретеген кюйде, бармакъланы бираз оьрге гётерип, ташагъуд охулуп битгинче яда намаз битгинче шо кюйде тутмагъа герек. Шо китапларда язылгъангъа гёре, намазда тарыкъсыз кюйде бармакъланы тербетип турмагъа яхшы туюлю. Шулай ачыкъ англатывлардан сонг да, биз бир пикругъа гелип болмайбыз. Ислам динни гъакъында билмеге сюеген башгъа диндеги адам межитге гелип, къавгъаны, эришивлюкню гёрсе, не ойлалар? Не затны устыюнде эришегенни англаса чы, бусурманлар бир-бирин бармакъ саялы, ашап къойма турагъанню гёрсе, ажайып тамаша да болуп, Ислам динден къачагъан гъалгъа туюшмесми дагъы?

Гъали, аявлу дин къардашлар ва къызардашлар, яшланы эришивлюклерине нечик янашагъаныбызны гёз алгъа гелтирип, душманлыкълы гелтиреген, бир-бирибизни арабыздагъы татывсузлукълы къарайыкълар. Бу макъалада эсгерилген бары да мисаллар намазда этилсе яхшы (сюнет) ишлер. Бусурманланы арасында маънасыз пикру алышдырыв, эришивлюклер гери урула (гъарам).

Яратгъаныбыз Аллагъ бош къалмагъаллардан бизин сакъласын ва юреклерибизге бир-бирибизге бакъгъан сююв де, гъюрмет де салсын! Амин.

Агъмат МАГЪАММАТОВ,
Чиркейдеги Сайт-афандини
атындагъы ислам
институтну муалими.

Булар гече де тоқтамай, бек кяанлы дав этип, эртенге чыкыганда, эки де табундан оьлген адамны санаву отуз алты минг болду; айрокьда, Шам халкь кеп кырылып, Муъавиятны асгери бек бузуду. Аштар деген бир яхшы йигит Алини онг якьдагы асгерини башчысы эди. Шол бек гюч этип басып, Муъавиятны халкы арт берип кьачма башлаганда, Амру Ас огьлы Муъавиятга: «Бизге пайда берген, аланы арасына бузукьлукь-эришивлюк салаган, аланы бузуп пал-пал этеген бир гьилла айтаймы?» – деди. Муъавият: «Айт!» – дегенде, Амру: «Кьурьанланы сюнчюлени учларына салып, оьрге гетерип: «Муна Аллагьны Китабы! Биз сизин шугьар чакьырабыз, бизин арабызда шу гьукму этсин. Шуну гьукму-суна табиь болайык!» – деп кычырайыкь. Аны бирлери кьабул этмесе, бирлери – «Аллагьны Китабына чакьырылганда, агьар жавап берме борч» – деп, гьариси бир якьга тартарлар. Бирлери дав этсе де, бирлери токтап, бузуларлар. Нечик де, арасына ихтилаф70 тьопоп, бир гьавургьа дав токтапыр», – деди.

Шо кюйде этме де этдилер. Айтгьаны йимик, адамлар Кьурьанны гьргенде, «Ал-лагьны Китабын кьабул этейик!» – деп, токтадылар. Али разияллагуь Таала ангуь: «Гьей халкь! Оьзюгюню гьакь ишигизни юрютюгю, душманьгьызга уруш этгиз! Муъавиятны, Амруну, Абисаргь огьлыны, Загьгьакьны сизден яхшы мен таныйман. Алар Кьурьанны агьлюлери тьогюл, оьзлер амалсыз гьалга етгенде, сизин алдатмагьа макрю этип гетердилер», – деп Али нечакьы кьаныкьса да, тынгламай, Кьурьан охуйган табунлары: «Биз Кьурьанга чакьырылып, аны кьабул этмей болмайбыз!» – дедилер. Али разияллагуь Таала ангуь: «Мен де алагьа дав этегени Кьурьанны гьукму-суна гелсин деп этмен», – деди.

Хабары артда гелеген, Алиге итадан чыгып, адашып, хавариж71 болганлардан – Масьуд, Зайд деген гишилер айтдылар: «Али! Аллагьны Китабына чакьырылганда, аны кьабул этип, токта! Егьесе алагьа сени биз оьзюбюз тапшуруп берирбиз!» – дедилер.

Халкьны булгьанышгьанын гьргенде, Али де, Ибну Аббас деген бир асгербашчысы да давдан токтадылар.

Амма Аштар, оьзю алып битип тураган себепли, токтамай дав этип тура эди. Алиге баягьылар: «Аштаргьа адам йибериш, токта!» – дедилер. Али разияллагуь Таала ангуь Гьанийни уланы Язидни йибериш, ол барып Аштаргьа айтганда, Аштар: «Муъминлени бийине айт: шу сагьат мени еримден тайдырма тийишли сагьат тьогюл. Мени биразгьа кьойсун», – деди.

Бу гелип Аштарны сьзюн айтгьанда, Али: «Екь, кьайтсын, Аштар токтамас болмай, ич арабызга питне тьошме тура», – деп, бирдагы йибериш. Сонг Аштар кьайтып: «Агь! Бу иш бизин булгьады, бу – Амруну гьилласьдыр», – деп, сонг оьзлени халкьына багып: «Гьей хор халкь! Сиз оьр болганда, сиз оьзлеге гюч этгенде, Кьурьанланы гетерип, сизин

агьар чакьырамылар? Гьай адаршай сизге! Магьа бир ярым сагьат мюгьлет беригиз», – деди. Халкь: «Болмас!» – дедигенде72, Аштар: «Он минут дав этме кьоюгьуз мени!» – деп тиледи.

Агьмакь табунлары бир де кьабул этмегенде, Аштар: «Сизин ишигиз кьачан уьст болур? Сиз гертиликде не заман болурсуз? Дав этгендеми? Яхшыларыгьыз да оьлтюрюлюп яда гьали давну кьойгьандами?» – деп, дагы да кеп сьзлер айтды.

Булар: «Кеп лакьырны кьой сен, Аштар! Биз Аллагь учун уруш этдик, Аллагь учун кьойдукь», – дедилер. Аштар: «Алдатгьандокь – алдандыгьыз! Урушну кьоймагьа чакьыргьандокь – кьабул этдигиз, гьей кьара оьзлюлер! Биз сизин ишигиз Аллагь учун деп турадыкь, дюнья учун болган экен, гьей юрт арада нас чьпуре ашап тураган туварлар! Бу гюнден сонг сиз сыйлылыкь-оьрлюк гьермесиз!» – деп, бек ськдю. Булар да Аштарны сьгюп, атыны бетине де уруп, кьавгьа болма тураганда, Аштаргьа да, алагьа да Али акьырып, токтады.

Сонг Ашгьасны йибериш, Муъавиятга: «Кьурьанланы гетермекден мурадыгьыз не эди?» – деп сораганда, Муъавият: «Сиз де, биз де Аллагь оьзюню Китабында буюргьан затгьа кьайтмакь учун, сиз бир вакил, сиз бир вакил айырып, Кьурьанны, сюннетни елундан чыкьмажакьга экисинден де инамлыкь да алып, шолар этгенге рази болайыкь» – деди. Шолай бары да кьабуллашып, Шам халкь Амру Ас огьлыны айырдылар, Иракь-Куфа халкь: «Абумуса ал-Ашгьарини айырабыз», – дедилер. Али разияллагуь Таала ангуь: «Аввалда да магьа асси болдугьуз, гьали сама магьа тынлагьыз! Абумуса шо ишде зайып, камил тьогюл. Мен шонда Ибну Аббасны салайым, шолай ишде ол Абумусадан бек биле», – деди.

Бу Абумуса бир якьга да давгьа кьошулмай тураган гиши эди. Баягьы сонг хавариж болганлардан – Ашгьас да, башгалары да: «Бир де Абумусагьа тьогюлесе рази болмайбыз», – дедилер. Али: «Кьоюгьуз, Аштарны айырайыкь», – дегенде, баягьылар: «Аштар болмаса ерни уьстюнде адам кьуруганмы гьали?» – дедилер. Али: «Буса, сьйгенигизни этгиз!» – деп кьойду.

Халкь Абумусаны да гелтириш, эки вакил гьазир болганда, буланы айыргьаны-на кагьыз этдидер. Кагьызын язаган гиши: «Шу кагьыз – муъминлени бийи Али де, Муъавият да, аланы адамлары да иттифакь болуп, ила ахиригьы...» – деп яза тураганда, Амру: «Ол Али – сизин бий, бизин бий тьогюл; бий деген сьзюню тайдыр!» – деди. Агьнаф деген гиши: «Барыбыз кьырылсакь да, шону тайдырмагьыз! Ол бир тайса, дагы кьайтмас деп кьоркьаман», – деди. Булар тайдырма сьймей бираз турса да, артда тайдырыш, Али разияллагуь Таала ангуь айтды: «Аллагьу акбар! Гьудайбийя маслагьатда мен «Мугьаммадун расуллагь» деп язганда, капирилер кьабул этмей, «Аллагьны элчиси» деген сьзюню пайгьамбар алайгьы ссалам оьзю тайдырым, магьа: «Гьей Али!

Сагьа да шулай иш гелир, сен де шу кюйде этерсен», – деген эди. Муна гьали о иш гелди», – деди.

Шо кагьызда: «Бу эки вакил оьзлени чархында, агьлюлеринде де, аминдир, шулар этген зат – кьабул этилир, уьмметлери де булагьа кемекилердир...» – деп, дагы да хыйлы сьзлер язылып, эки табундан 17 гиши кьоллар салдылар. Сафар айны уьчюнчю гюнконде эди. Гьукму этмеге рамазан айны болжал этип, «Давмат-ул-Жандал» деген ерде жыйлажакь болдулар.

Юз он гюнню узагьында болган бу давда етмиш керен уллу урушдав этилди. Алини адамлары токтаган минг эди, 25 минги оьлюп, шо оьлгенлени ичинде – Имар Ясир огьлы, Кузаймат бину Сьбит-ил-Ансари, Увайсул-Кьарани разияллагуь Таала ангуьм, дагы да Бадру кьазаватда болганлардан да 25 гиши оьлтюрюлген эди. Муъавиятны халкьы юз йигирма минг эди. Булардан 45 минг гиши оьлтюрюлдю.

Али разияллагуь Таала ангуь Куфагьа кьайтгьанда, оьз халкьындан «гьарурийят» табун бузукь гьакьылгьа тьошюп, адашып, Алиге мутиликден чыгып: «Аллагьга тьогюлесе, адамгьа гьукму екь», – дедилер. Кьурьан гетерилгенде, Алиге тынгламай, давну кьойдурган аввал оьзлер эдилер. Булагьа – «хавариж» деп айтыла. Булар вакиллер айыргьанынагьекюнюп, оьзлер экен экенчин, Алини гюнагьлы гьерюп, аны ташлай, кьайтыгда халкьдан айрылып башгьа елдан кьайтып, Гьарураь деген ерде токтадылар. Булар булан Али этген давну хабары гьали гелер.

Али Муъавиятны эки вакили гьукму этмек ва Али хаварижлени кьырмакь

Гьукмуну болжалы этип, Али разияллагуь Таала ангуь Абумусаны, дьрт юз атлы булан Шаригьни башчы этип, «Давмат-Жандалгьа» йибериш. Муъавият да Амруну шончакьы атлы булан йибериш. Экево де ойгьа олтургьанда, Амру Абумусагьа бек гьюрмет этип сьйлап, агьар гьар затда алдынлыкьны бермек себепли, Абумуса бугьар юреги инанып, паракхат болду.

Абумусаны табияты шолай юреги таза, гишиге тез инанган гиши эди. Амруну береген абуру – ялагьайлыкь, алдатыв, макюр экенни билмей эди. Сонг Амру: «Гьей Абумуса! Муъавият – оьлген Осман халипаны кьаныны есси гьам кьардашы; оьзю пайгьамбарны кьайын уланы, вагьйу язаган язвчусу да дюр эди. Шо халипа болса ярамаймы?» – деди.

Абумуса: «Сен айтган затны кьабул этмеймен. Бугюн де кьурайышланы чинк артыгьы73 Алидир. Халкь кьылыч булан дав этип, кеп яны кьырылган сонг, халипалыкьны шин сагьа тапшургьандар. Аллагьдан кьоркь! Халкьны янгьидан питнеге кьайтарма!» – дегенде, Амру: «Буса сен не ойласан? Айт!» – деди. Абуму-са: «Экисин де тайдырыш, халкь янгьидан халипа айырмакьны тийишли гьеремен»,

– деди. Амру: «Вир де мундан герти ой болмас» – деп, шулай экево де ярашып, халкьны уьстюне сьйлеме чыкьганда, Амру: «Бизин гьукмуну сьйле, гьей Абумуса!» – деди.

Абумуса халкьгьа: «Мугьаммад уьмметге бир маслагьат болмакь учун, шулай этдик... – деп, этген кююн айттып, – мени вакиллим булан Алини, Муъавиятны – экисин де мен халипалыкьдан тайдырдым», – деди.

Гезик Амругьа гелип, Амру: «Елдашып айтгьанни эшитдигиз – экисин де тайдырды. Амма мен, мени вакил имни ихтияры булан, Алини тайдыр-

дым. Дагы гишини тийишли гьеременем учун, Муъавиятны халипалыкьда кьалдырдым», – деп, жамаат арасына дагы да уллу, сьнмейген кьавгьа салды.

Сонг Саьду: «Гьей Абумуса! Сен Амруну гьилласьыны янында не зайып, не осалсан!» – деди. Абумуса: «Негейим дагы? Янгьиз ерде мени булан бир ишде ярашып, сонг ялгьанчы болуп, итлик этди», – дегенде, Ибну Аббас: «Сенде гюнагь екь, гюнагь – сени айыргьанларда», – деди.

Абубакар разияллагуь ангуь огьлы Абдуррагьман: «Бу гюнден алдын Абумуса екь болган болгьай эди», – деди. Абумуса халкьны арасындан чыгып, Маккагьа кьачып гетди.

Шаригь гелип Амругьа кьамучу булан урду, Амруну уланы да агьар таякь уруп, халкь аргьа гирип айырды. Шаригь: «Оьмюрюмде мен Амругьа кьамучу орнунда кьылыч урмагьаныма йимик дагы затгьа гььекюнемен», – деп айтаган болган.

Булар барып хабарны Алиге айттып, Али де дагы да Шамгьа давгьа гьазирленип, баягьы хаварижлеге кагьыз язды: «Эки де вакил Кьурьанни гьукму-сун артгьа ташлады. Экево эки башгьа гьукму этди. Биз аланы гьукму-сундан арт берип, алдагы ишибиздебиз. Душманлыкь этгенлеге давгьа барабыз, сиз де гелигиз» – деп. Алар: «Сен Аллагь учун ачувланмадын, дюнья учун ачувландын; сени биз ташлайбыз», – ден жавап кьайтардылар.

Али разияллагуь Таала ангуь булардан умут уьзюп, оьзлер гетме тураганда, хаварижлерден хабар гелди: алар адамлагьа чабып Абдуллагь Хабаб огьлыны оьлтюрюп, буваз74 кьатыныны кьурсагьын да яргьанлар, Уммусинанни тайгь табундан уьч кьатынны да оьлтюргенлер деп. Али, хабар гертимикен деп, кьарама адам йибергенде, аны да оьлтюргенлер деп эшитилди.

Сонг халкь Али разияллагуь Таала ангуьга: «Гьей муъминлени бийи! Шулай биз агьлюлибизни, малларыбызны уьстюнде неге кьоюп барабыз? Аввал аланы оьлтюрюп, экинчи Шамгьа барайыкь!» – дегенде, Али де кьабул болуп, хавариж-леге юрюдюлер.

Шо ерде бир палчы Алиге: «Бу сагьатда юросегиз, кеп зарал гьережесиз, пулан сагьатда яхшы, – дегенде, Али разияллагуь Таала ангуь тынгламай, чинк де зараллы деген сагьатда юрюдю. Оьзю айтды: «Бизден он гиши де оьлмес, алардан онаву сав кьалмас», – деди. Барып алагьа: «Ол адамланы, кьатынланы, оьлтюргенлени беригиз, башгаларыгьызны кьояйыкь», – дедилер. Олар: «Шоланы биз барыбыз да оьлтюргенбиз, биз кьаныгьызны-малыгьызны гьалал да этебиз сизин», – деп айтдылар.

Али разияллагуь Таала ангуь кеп маъналы капири эшатсе иман салырдай ариш сьзлер айттып, Муъавият булангьы ишдеги бар айып оьзленики экенни де исбат этип, кеп насигыат айтса да, кьайтмадылар.

70. Ихтилаф – пикруда-ойда башгьалыкь болгангьа гьере бир-бири булан разилемейгенлик; эришивлюк, разисизлик.

71. Хавариж – VII асруда Умайяланы халипалыгьыны девюрюнде арагьа чыкьган дин-политика гьаракатны ортакьчылары, харижилер.

72. Деп айтгьанда, дегенде.

73. Артыгьы – (мунда): инг де абурлусу, сьйлысы деген маънада.

74. Айлы, яш тапмагьа ювукь болган.

Гьазирлеген **Гь. Оразаев**
(давами гелеген номерде)

Къайнана — гелин — къайнана...

Беш йыл бир-бирин гөрмеген кърдаш къатынлар ёлугъалар. Саламлашган сонг, оланы арасын да булай лакъыр бола:

– Ася, къайнанагны сюемисен?
– Сюемен. Неге мен ону сюе-меге герекмеймен? Ол чу эримни анасы ва бизге бир яманлыкъ да этмей.

– Мен чи сюеймен. Шо кюйде эримни къызардашларын да, агъа-инилерин де, озге бары да кърдашларын да сюеймен.

– Къатын озюню къайнасын да, эрини бары да кърдашларын да, озге бусурманланы да сюе-меге тарыкъ.

– Къайнкъызымны чы чыда-магъа да ярай, неге тююл ол озю-ню эри булан айрыча яшайган адам. Къайнаманны гёрсем чи гёз-лериме къан чабып йибере.

– Ол сагъа не яманлыкъ этген?
– Дагъы не яманлыкъ этсин? Бизин булан бирче яшайганы да таман йыланны.

– Гюлжан, тез товба эт ва къай-нанагны гъакъында яманлыкълар айтма, эринг саялы къркък ва ону учун Аллагъгъа алгъыш тиле.

– Не эте, мен де сени йимик ону алдында чабып айланганын, огъар ана деп айтганын сюе-мисен? Менлигимни олай ерге урмас-ман.

– Олайлыкъ менлигин ерге ураган болмай. Гъей Аллагъ, эри-ме де, ону ата-анасына да, агъа-инилерине де, къызардашларына да бары да яхшылыкълары бу дюнья-да да, герти дюньяда да бер.

– Эримден къайры, мени къайн-ларым ойлсе де къайырмайман.

– Астагъфирулла! Аллагъдан къркък! Ася, сени ата-ананг бусур-манлар чы?

– Болса да болсун, мен олагъа да ончакъы ойлмеймен.

– Ишингде адамлагъа нечик янашасан?

– Адамлар кеп бар иште мен бир де ишлемегенмен, ишлеп къа-рама герек эди...

– Уьюгюзде гъал нечикдир, бар-лыкъда яшаймысыз?

– Эрим ишлемей буса, дагъы не зат булан машгъл болсун дагъы? Шариатгъа гёре, ол агълосюн бары тарыкъ-герек булан таъмин этмеге борчлу.

– Багъ, сен Шариатны къанунла-рын билемисен? Гюлжан, эргиши-леге салынган борчланы билген сонг, Шариатда къатынны борчла-рыны гъакъында язылганын да билесендир?

– Шо гъакъда мен охумайман. Талапларымны кютмеге токъга-са, мени хасиятымны эрим яхшы биле.

– Дёрт де яшынгны нечик тар-биялайсан? Олагъа герти ана болуп бажарамысан?

– Озокъда. Яшларымны бар ери билинмей. Къавгъаласа, мен ола-ны такъсырлайман ва барысын да дёрт мююше саламан. Олар чы мени кемекилерим де дюр: эрим мен ушатмагъанны этсе, яшланы да алып гетжекмен, деп ону кър-куьтаман.

– Ол озюню кърдашларын сюеми?

– Башлап сюе эди, гъали буса мен бар ерде оланы гъакъында бир сёз де айтмай, анасыны гъакъы-нда да пыса. Олай этмесе, менден бир яхшылыкъ да гёрмежегин бек ажив биле.

– Къызардашым Гюлжан, мени сагъа языгъым чыгъа. Сен озюнг де, сагъа ошагъан эринг де Аллагъ дуасын къабул этмейген адамланы арасына гиресиз.

– Ася, сен насигъатлар охума, не зат яхшы экенни мен озюм де яхшы билемен.

– Тюзюн айтса, булай «кърда-шым» менден йыракъда яшайган-гъа сююндюм.

– Къайнасын сюеген булай бузукъгъа мен де сагъынып ойлмеймен, сагъа ёлукъгъаныма да гъёкюнемен...

– Шуну булан кърдашлар бир-биринден айрылалар.

– Арадан 23 йыл гетип, эки де кърдашлар бирдагъы ёлугъа, амма бу гезик Гюлжан Асяны уьюне озю геле.

– Ася, бу менмен – Гюлжан. Ярай-мы сизге гелме? Не этип турасан?

– Муна, бешикде яшымны яшын чайкъайман. Мен чи сени таньп да битмеген эдим. Сагъа не болган? Бетинг къачгъандай гёрюнесен.

– Озьюню къайгъыларымны айтмагъа гелгенмен сагъа.

– Не болган, Гюлжан?

– Гелиним къувалагъан мени. Не этейимни билмей, сагъа гелген-мен.

– Озьюнгден де яман гелин тюш-ген бугъай сагъа?

– Мен чи къайнаманны бир де токъаламагъан эдим.

– Шогъар етишип битмеген эдинг. Мен эшитген кюйде, сени къайнаманг гечинген. Гюлжан, сени муратларынгни гелининг кютенге ошай.

– Ася, ярама туз сепме мени.

– Мени эсиме гелеген кюйде, къайынларынга этген яманлыкъларынг бу къайгъынг булан сагъа бугюн толу къайтып гелген.

– Оьлген сонг да къайнаман мени паракат турма кьоймай.

– О къайнаманг тююл, о дюр Яратгъаныбыз Аллагъ. Ол озюнге ошайган гелин берген сагъа.

– Гъей Аллагъ, къайнаман къайт-гъай эди! Мен шону сюе-меге къаст-къылар эдим. Гелинимден булай гълны гёргенче, мен къайнаман-ны гьюрметлер эдим. Гертиден де, ону гёрюп болмай мен гъабас эте эдим.

– Нечакъы чакъырсанг да, ол къайтып гелмежек. Юрю, мен сени булан барьп, сени де, гелинингни де ярашдырма къарайым.

– Гъей мени къайнаман! Гъали энни мен сени сюемен. Сен бар заманда сени уланынг да яхшы эди. Мен сени сюемен, къайнаман, сюемен! Мен сени бек-бек сюемен! – деп, Ася онгарылганча, Гюлжан токътамай такраралай...

Айшат НЮРМАГЪАММАТОВА.

СОРАВ - ЖАВАП

– Мен тюшюмде женнетни озенинде киринген болуп гёрген эдим, суву тап-таза эди. Шо яхшылыкъгъа гёрюнгенми экен? Не деп айтъп боласыз?

– Яхшылыкъгъа ёрамагъа тарыкъ. «Тафсируль ахлям» деген китапда булай язылган: «Тюш эки тюрлю бола. Гъадисде айтгъагъан кюйде, тюш Аллагъдан да, шайтандан да бола. Яман тюшлер шайтандан деп санала – Пайхаммар оланы яшырып, къулакъасма тарыкъ тююл деп айта болган».

– Гече турмай, эртен негетин айтъп ораза тутма яраймы?

Борч оразагъа танг болганча негет этмеге тарыкъ. Сюннет оразагъа буса, оразаны бузагъан затлардан сакъланган буса, негетин тюш болгъунча этме де ярай.

– «Алгъакумуткасур» деген сураны биз охуп болагъан кюйде язып йибергенни сюер эдик.

– Къуръан аятланы арап тююл гъарплар булан англатмагъа, тюз язмагъа бажарылмай. Къуранны буса тюз охумаса ярамай. Къуръанни охуп уьйренмеге тарыкъ. Шогъар гъалиги заманда кеп имканлыкълар бар.

– Рамазан айдан къалган оразаланы йыллар гетген сонг нечик тутта, сагъын нечик чыгъара?

– Борч оразаланы тутагъанда сагъны да чыгъарма тарыкъ, ондан къайры аввалдан къалган оразадан бир йылдан артыкъ гетген буса, гъар йыл артгъа салгангъа гъар гюнюне бир муд (штраф) телеме де герек. Ону оьлчевюн, нечик гъисап этегенин ерли имам булан гъакълашып, гъисабын чыгъарса яхшы.

– Къайнаман мени кеп инжите, мен де шогъар гёре сёйлеймен. Магъа гюнагъ боламы?

– Къайнаманны озюню анасын йимик сюе-меге, гьюрмет этмеге тарыкъ ва шогъар яман сёйлемеге бир де ярамай. Ол не айтса да, чыдамагъа тарыкъ, сабур болма герек, къарыв къайтармагъа ярамай. Къайнана терс буса, озюне гюнагъ болур, гелин огъар яхшы янашса, балики, алашынар. Къайнанагъа или-якълы болса, чыдамлыкъ гёрсетсе, зувап болар.

– Мен гъисап этеген кюйде, бусурман къатынгишилер гъижап гийме-ге тарыкъ.

– Бусурман къатынгишиге авратын ятлардан яшырмакъ Аллагъ салган борч.

– Ягъынма яраймы?

– Эри учун ягъынмагъа ярай, сюннет де дюр. Ят гишилер учун ягъынмагъа ярамай, гъарам.

– Татуаж этмеге яраймы?

– Татуаж да, татуировка да этмеге ярамай, гъарам.

– Эриме гъасси болгъанда бек кърсалап, къргъыш сёзлер айтаман, сонг гъёкюнюп, гечмекни тилеймен. Шолай гъасси болмагъа гюнагъ-мы?

– Биревню де, айрокъда ювукъ адамын, къргъамагъа ярамай. Шолай этсе, гюнагъ санала. Гъасси болгъанда чыдамлыкъ гёрсетген гишиге уллу-уллу шабагъатлар бола деп айтъла. Гъассилик шайтандан, сабурлукъ Аллагъдан.

– Гъижап булан паспортгъа сурат алмагъа яраймы?

– Гъижапны ят адамлар бар ерде чечмеге ярамай. Гъалиги заманда гъижап байлап сурат чыгъарывгъа гъукуматны ич органлары да къраршы тююл, шогъ-ар англавлу янаша.

– Хапарсыздан, билмей эрини кьолуна тийип гетсе, намазы бузула-мы?

– Бизин Шафии мазгъапгъа гёре, эрини кьолуна яда гённюню ачыкъ ерине, билип де, билмей де тийип гетсе, намаз бузула.

– Саясан юрт не ердидир? Ташав гъажини зияратына нечик бармагъа бола?

– Бу юрт Мычыгъыш республикада.

Аявлу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрика-бызгъа SMS-лер геле. Тюпде шоланы бере-биз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз.

Бизин номерибиз:
8988-296-94-22

– Къол тийген сув булан намаз жувунмагъа яраймы?

– Сув эки къулладан кеп буса (216 литр) ва шо сувну туюсу, ийиси алышынмагъан буса ярай.

– Шашки, карт, шешбеш ойнама яраймы?

– Бу оюнланы ойнамагъа ярамай деп санала.

– Бусурман адамгъа намаз къылмайгъан, башын ачып юрюйген къызны къатын этип алмагъа яраймы?

– Шо къыз бусурман буса, алмагъа ярай ва гележекде намаз къылмагъа да, явлукъ байламагъа да уйретсе, эрине уллу зувап да болур.

– Спирт къошулмагъан «нулёвка» деп айтылагъан пивону ичмеге яраймы?

– Ярамай.

– Намаз жувунагъанда янгыз «Къулгъуну» охуп къойма яраймы?

– Ярай, тек озюню хас дуаларын охуса яхшы.

– Экмекни бичакъ булан гесмеге яраймы?

– Ярай.

– Оьлген адамны суратын тамгъа илип сакъласа, гюнагъ боламы?

– Оьлгенми, савму башгъа тюгюл, бу масъалада хилаплыкъ бар саялы (бир алимлери шолай этмеге ярай дей, башгъалар гери ура), шолай этмесе яхшыдыр.

– Айлы къатындан айрылма яраймы?

– Яш тапмай туруп айлы къатындан айрылма ярамай.

– Къайынкъызыны, къайынуланыны уланларындан къатынгишини намазы бузуламы?

– Бузула.

– Ислам динде нече агъым бар? Шоланы къайсы тюздюр?

– Гъадисде Пайхаммар ﷺ айтгъан кюйде, ягъудилер 71, хачпереслер 72, бусурманлар буса 73 гюпге, агъымгъа беллонежек. Пайхаммарны ﷺ тутгъан уьмметни келбюсю яны.

– «Вагъгъабы» деп айтмакъ гюнагъмы?

– Шолай деп айтмакъ гюнагъ тюгюл, неге десе бу питнечи агъымны башында ибн Абдул-Вагъгъап дейген адам болгъан.

– Тырнакъ гессе намаз жувунгъаны бузуламы?

– Бузулмай.

– Мен ишге туюшме сюемен. Шо гъараммы?

– Къатынгиши сорай буса, огъар эрини изнуса булан ва питне де болмай буса, ярай, тек уйде туруп, ожакъ ишлене юрютсе яхшы.

– Намаз чакъырагъанда тургъан сонг, олтурма ярамай деп айта. Шо тюзму?

– Тюгюл.

– Мен къыз къачыргъанман. Этгениме гъали гъекюнемен ва Аллагъгъа геч деп тилеймен, гечермикен?

– Къыз къачыргъан Ислам динде уллу гюнагълардан санала ва шону этгенинге гъекюнюп, товба этмеге тарыкъ ва инг башлап шо къыздан да, ону къардашларындан гечмекни тилемеге тарыкъ. Олар гечсе, Аллагъ да гечер.

Рузнама

Март

Дни	Утренний.	Восход	Обеденный	Послеобеден.	Вечерний	Ночной
1	4.47	6.28	12.00	15.06	17.40	19.05
2	4.46	6.26	12.00	15.07	17.41	19.06
4	4.43	6.20	12.00	15.09	17.44	19.09
6	4.39	6.17	12.00	15.10	17.46	19.11
8	4.36	6.15	12.00	15.12	16.49	19.13
10	4.32	6.10	12.00	15.13	16.52	19.16
12	4.29	6.08	12.00	15.15	16.54	19.18
14	4.24	6.05	12.00	15.16	17.56	19.21
16	4.21	6.02	12.00	15.18	17.59	19.24
18	4.18	5.59	12.00	15.19	18.01	19.26
20	4.15	5.56	12.00	15.21	18.03	19.29
22	4.11	5.52	12.00	15.22	18.06	19.31
24	4.07	5.48	12.00	15.22	18.08	19.33
26	4.03	5.43	12.00	15.24	18.11	19.36
28	3.59	5.41	12.00	15.25	18.13	19.38
30	3.54	5.37	12.00	15.25	18.15	19.40

– Бек арыкъ адам борч оразасын тутмай, садагъа оьлешип къутулма боламы?

– Борч оразаны савлугъу екълар, къарт адамлар, айлы къатынлар тутмай бола. Арыкъ саялы оразадан эркин этилмей.

– Бир къызгъа ювукълукъ этип, сонг гебин къыйып боламы шону булан?

– Гебин къыйылмай туруп ювукълукъ этивге зина деген уллу гюнагъ деп айтыла. Шолай этмеге бир де ярамай ва этилген буса, товбагъа туюшуп, гъакъ юрекден гъекюнюп, дагъы шолай этивден сакъланмагъа тарыкъ. Гебин къыйыгъа буса, пуршавлукъ екъ.

– Банкгъа процентге акъча салмагъа яраймы?

– Бир де ярамай, шо риба деп айтылагъан лап уллу гюнагълардан.

– Жамият учун вакфу этилген ерни, жамиятгъа да сорамай, тутуп къойгъан адамгъа не деп айта?

– Шолай адамгъа гъукмуну ерли имам чыгъара ва шо биревге де сорамай алгъан ер жамиятгъа къайтарыла.

– Мен уьч йыл намаз къылып турдум, тек гъали бир йыл бола шону къойгъаным. Янгъдан башлама сюемен ва озюм болагъан кюйде къылсам яраймы?

– Намазны къоймагъа ярамай, шогъар бир себеп де екъ. Къоюп янгъдан башлайгъанда, инг башлап товба этип, къалгъан намазланы телемеге де тарыкъ. Намазны озюнг болагъан кюйде къылмагъа бир де ярамай, шо къабул болмай. Намазны къылагъан кюю бар, шондан тайышмагъа бир де ярамай.

– Мен намаз къылсам да, эрим иче. Шону нечик токътатмагъа бола экен?

– Гъар намаздан сонг Аллагъгъа дуа этмеге, тилемеге тарыкъ. Сонг да намаз жувунгъан гъалда аш этсе, аш чыгъарса агълюге яхшы таъсир эте деп айтыла.

– Эрине ювукълукъ этген сонг, киринмеген гъалда яшны ичирмеге яраймы?

– Ярай, тек киринсе яхшы санала.

– «Гъалал» деп язылгъан колбасаны ашамагъа яраймы?

– Шо колбаса гертиден де гъалал экенине шеклик екъ буса, ашамагъа ярай.

– Ата-ана гъижап байлама къоймай буса, не этмеге тарыкъ?

– Ата-ананы шолай гери урмагъа ихтияры екъ, олагъа бу борч экенни анив этип англатмагъа тарыкъ. Аллагъны буйругъун кютмеге герек бола, адамлагъа къаршы чыкъмагъа туюше буса да.

– Намаз жувунмагъан гъалда «Къулгъуну» охумагъа яраймы?

– Намаз жувунмагъан кюйде Къуръан аятланы охумагъа ярай, тек Къуръангъа тиймеге ярамай.

– Дарман гъисапда сийдикни къолламагъа яраймы?

– Дагъы дарман екъ буса, ярай.

– Интернетге озюмню суратым саялы башгъа адамны суратын салмагъа яраймы?

– Шолай этмесе яхшы, эгер ол адам къаршы болса чы гъарам.